

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

**кандидатки економічних наук, доцентки,
завідувачки кафедри загальної економічної теорії Національного технічного
університету «Харківський політехнічний інститут»**

Волоснікової Наталії Миколаївни

**на дисертаційну роботу Николайчука Максима Гнатовича
на тему: «Роль публічної дипломатії у поствоєнному економічному
відновленні України», подану до захисту на здобуття ступеня доктора
філософії у галузі знань 29 «Міжнародні відносини»
за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини»**

1. Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Актуальність дисертаційної роботи Николайчука Максима Гнатовича зумовлена тим, що в умовах війни, майбутньої реконструкції та загострення глобальної конкуренції за фінансові, інвестиційні й технологічні ресурси публічна дипломатія стає одним із чинників економічної стійкості держави. Для України питання міжнародної довіри, репутаційної переконливості, прозорості процедур, якості зовнішньої комунікації та здатності підтверджувати публічні зобов'язання практичними діями набувають не символічного, а цілком вимірюваного економічного змісту.

Дисертант слушно виходить із того, що в сучасних міжнародних економічних відносинах держави конкурують не лише за ринки й капітал, а й за довіру зовнішніх акторів. У разі України ця логіка має особливе значення через поєднання високої залежності макрофінансової стійкості від зовнішньої підтримки, потреби у багаторічному фінансуванні відбудови та необхідності залучення приватного капіталу в умовах підвищеної безпекової невизначеності. Публічна дипломатія в такій ситуації виконує роль механізму зниження інформаційної асиметрії між Україною та донорами, кредиторами, інвесторами, регуляторами, міжнародними організаціями і професійними спільнотами.

Наукова вагомість теми полягає у тому, що автор не обмежується дослідженням публічної дипломатії як інструменту формування позитивного іміджу держави. У роботі поставлено ширше завдання – з'ясувати, яким чином міжнародна увага, солідарність, репутація та коаліційна легітимність можуть бути переведені у фінансові потоки, інвестиційні рішення, гарантійні механізми, технологічні партнерства і довгострокові зобов'язання зовнішніх акторів. Такий ракурс відповідає предметному полю спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини» та істотно підвищує наукову значущість дослідження.

Дисертація має безпосередній зв'язок із науковими темами Західноукраїнського національного університету, зокрема з держбюджетним науково-дослідним проєктом «Модель регіональної безпеки: економічні й технічні аспекти сталого розвитку та цивільного захисту під час війни» за державним реєстраційним номером 0124U000063 та науково-дослідною роботою за господарським договором «Геоелектронні інтереси України та експортні можливості» за державним реєстраційним номером 0123U104400. У межах цих тематичних напрямів здобувачем поглиблено теоретичні засади публічної дипломатії, обґрунтовано її економічні функції та розроблено стратегічну модель публічної дипломатії економічного відновлення України.

Отже, дисертаційна робота є актуальною, теоретично вмотивованою та прикладно орієнтованою. Вона спрямована на розв'язання проблеми, що має значення не лише для академічної науки, а й для державної політики України у сфері міжнародного фінансування, відбудови, залучення інвестицій, європейської інтеграції та формування довгострокової довіри до українських інституцій.

2. Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Дисертаційна робота характеризується належним рівнем теоретичної обґрунтованості та методичної цілісності. Автор сформулював мету, що полягає у теоретичному обґрунтуванні та методологічній конкретизації публічної дипломатії як інструменту економічного відновлення держави, а також у побудові відтворюваної аналітичної моделі й стратегічної моделі публічної

дипломатії економічного відновлення України. Зазначена мета логічно деталізована у системі завдань, які охоплюють концептуалізацію публічної дипломатії, систематизацію методологічних підходів, аналіз міжнародного досвіду, діагностику української практики, емпіричне оцінювання зв'язків і розроблення стратегічної моделі.

Переконливість результатів забезпечується сучасною теоретичною базою. У дисертації публічна дипломатія розглядається у взаємозв'язку з «м'якою силою», економічною дипломатією, національним брендингом, стратегічними комунікаціями та міжнародною репутацією держави. При цьому автор пропонує власне економічне прочитання досліджуваного явища, акцентуючи увагу на довірі, легітимності, інформаційній асиметрії, витратах перевірки, ризиковій премії та поведінкових рішеннях зовнішніх акторів. Саме така теоретична рамка дала змогу пов'язати публічно-дипломатичні інструменти з конкретними економічними результатами.

Методологія дослідження є достатньо розгорнутою. Здобувач застосував системний та міждисциплінарний підходи, методи аналізу і синтезу, історико-логічний та порівняльний аналіз, контент-аналіз, класифікаційне кодування, статистико-економічні методи, індексний підхід, кореляційний аналіз, формалізацію, моделювання, графічну візуалізацію. Особливої уваги заслуговує поєднання якісних і кількісних процедур, позаяк воно дозволило автору не лише описати публічну дипломатію України, а й запропонувати інструменти її вимірювання.

Достовірність положень дисертації підсилюється емпіричною базою, яка включає офіційні статистичні та програмні матеріали, документи міжнародних організацій, аналітичні звіти, цифрові корпуси повідомлень, дані GDELT 2.0, а також результати власних розрахунків автора. Важливим є те, що дисертант розмежовує вихідні продукти комунікації, проміжні результати сприйняття та підсумкові економічні наслідки. Такий підхід знижує ризик помилкового ототожнення інформаційної активності з економічною результативністю.

Належний рівень доказовості мають висновки, пов'язані з емпіричною оцінкою медіафону. Автор показав неоднакову швидкість і характер реакцій у різних каналах: ринковий контур є чутливішим до тональності міжнародного інформаційного середовища, виконання плану зовнішніх запозичень демонструє помірну асоціацію в поточному та наступному кварталах, а грантові надходження мають відкладену й асиметричну залежність від міжнародної уваги. Таке розмежування є важливим для практики державної політики, оскільки воно вказує на потребу синхронізації публічно-дипломатичної активності з календарем переговорів, ухваленням рішень партнерами та графіками фінансування.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що наукові положення, висновки й рекомендації дисертації є достатньо обґрунтованими, внутрішньо узгодженими та підтвердженими належним теоретико-методичним і емпіричним інструментарієм.

3. Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Наукова новизна дисертації полягає у формуванні цілісного теоретико-методичного та прикладного підходу до розуміння публічної дипломатії як інструменту поствоєнного економічного відновлення України. Автору вдалося змістити акцент від опису комунікаційних інструментів до пояснення економічного механізму, через який довіра, репутація та легітимність впливають на рішення донорів, кредиторів, інвесторів і міжнародних партнерів.

Найбільш вагомими результатами наукової новизни є: інтегрований підхід до стратегування публічної дипломатії економічного відновлення України; запровадження поняття репутаційного розриву; розроблення причинно-інституційної моделі публічної дипломатії як інструменту відновлення репутаційного та інвестиційного потенціалу держави; використання композитного індексу репутації держави для оцінки міжнародного досвіду постконфліктної реконструкції; формування відтворюваного цифрового інструментарію аналізу наративів; обґрунтування операційної моделі управління довірою у забезпеченні міжнародного фінансування та інвестицій.

До результатів, що набули подальшого розвитку, належать підходи до концептуалізації публічної дипломатії у системі міжнародних економічних відносин, матриця інтегрованої методології оцінки її впливу на економічні процеси, аналітичні підходи до дослідження медіафону на основі GDELT 2.0, а також методика визначення глобальних трендів публічної дипломатії із застосуванням машинно-підтримуваного контент-аналізу. Сукупність цих результатів має самостійне наукове значення та розширює інструментарій досліджень у сфері міжнародних економічних відносин.

4. Теоретичне та практичне значення одержаних результатів.

Теоретичне значення дисертації полягає у поглибленні категоріального апарату дослідження публічної дипломатії та її інтеграції у проблематику міжнародного фінансування, інвестиційної привабливості, управління ризиками й економічного відновлення. Робота переконливо демонструє, що репутаційні та комунікаційні ресурси держави можуть набувати економічного змісту лише за умови їх поєднання з процедурною прозорістю, верифікованими даними, підзвітністю та інституційною відповідальністю.

Практичне значення результатів підтверджується запропонованими інструментами: композитним індексом репутації держави, Python-інструментарієм аналізу цифрових комунікацій, процедурою медіааналітики міжнародного інформаційного середовища, операційною моделлю управління довірою та стратегічною моделлю публічної дипломатії економічного відновлення України до 2035 року. Зазначені напрацювання можуть використовуватися у діяльності органів державної влади, дипломатичних установ, регіональних адміністрацій, інституцій супроводу інвесторів, донорських платформ і закладів вищої освіти.

Практична цінність дисертації підтверджена впровадженням окремих положень у діяльність Управління міжнародного співробітництва та європейської інтеграції Тернопільської обласної військової адміністрації, Почесного консульства Угорщини в Україні та в освітній процес Західноукраїнського

національного університету. Це засвідчує, що результати дослідження мають не лише теоретичну, а й реальну прикладну спрямованість.

5. Повнота викладу результатів у наукових публікаціях. Результати дисертаційного дослідження опубліковано у 10 наукових працях загальним обсягом 5,7 друк. арк., з яких 5,2 друк. арк. становить авторський внесок. Публікації включають 4 праці у наукових фахових виданнях України, 1 працю в іншому зарубіжному виданні та 5 праць апробаційного характеру. Зміст цих публікацій відповідає основним положенням дисертації та підтверджує належний рівень їх апробації.

Опубліковані праці відображають ключові результати роботи: концептуальні засади публічної дипломатії, її роль в умовах геоекономічної фрагментації, вплив медіафону на доступ України до міжнародного фінансування, цифрові інструменти публічної дипломатії та стратегування публічної дипломатії в умовах війни й повоєнного економічного відновлення. Це дозволяє вважати, що основні результати дисертації достатньо повно представлені в науковому обігу.

6. Оцінка структури дисертації, мови та стилю викладення. Структура дисертаційної роботи є логічною та відповідає поставленій меті. У першому розділі розкрито теоретико-методологічні засади публічної дипломатії у контексті економічного відновлення; у другому розділі здійснено компаративний аналіз міжнародного й українського досвіду; у третьому розділі обґрунтовано стратегічні напрями та інструменти публічної дипломатії у поствоєнному економічному відновленні України. Така побудова забезпечує послідовний перехід від теорії до емпіричного аналізу та прикладного моделювання.

Мова дисертації загалом відповідає вимогам академічного стилю. Автор використовує фахову термінологію, логічно пов'язує теоретичні положення з емпіричними результатами, коректно формулює висновки та не виходить за межі предмета дослідження. Робота має достатній рівень наукової аргументованості та справляє враження концептуально завершеного кваліфікаційного дослідження.

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертаційної роботи і її окремих положень. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію, доцільно висловити окремі зауваження, які мають переважно рекомендаційний характер.

1. Запропоноване автором поняття репутаційного розриву є змістовним і перспективним для подальших досліджень. Водночас його прикладне використання потребувало б чіткішої операціоналізації: визначення можливих порогових рівнів, набору індикаторів, способів кількісного вимірювання та критеріїв віднесення репутаційного розриву до низького, помірного чи високого рівня. Це дозволило б посилити зв'язок між теоретичною категорією та практичним інструментарієм оцінювання державної політики.

2. У роботі переконливо розкрито загальнодержавний вимір публічної дипломатії економічного відновлення. Разом із тим, з огляду на значення регіонів, громад, університетів, міст-побратимів, діаспорних структур і субнаціональних партнерств у процесах відбудови, доцільно було б ширше показати регіональний і локальний контур публічної дипломатії. Це надало б стратегічній моделі більшої адресності, позаяк значна частина проєктів реконструкції реалізовуватиметься не лише на центральному, а й на регіональному рівні.

3. Сегментація зовнішніх аудиторій у стратегічній моделі є важливим елементом роботи, проте вона могла б бути доповнена формалізованою матрицею рішень для окремих груп акторів: донорів, міжнародних фінансових організацій, приватних інвесторів, урядів партнерських країн, регуляторів, експертних мереж і громадської думки. У такій матриці доцільно було б зіставити очікувані рішення, ключові бар'єри, потрібні докази, відповідальних комунікаторів і показники результативності для кожної аудиторії.

4. Дисертант використовує машинно-підтримуваний контент-аналіз і протокол промптингу для оцінювання глобальних трендів публічної дипломатії. Такий підхід є сучасним і перспективним, однак потребує додаткового опису процедур валідації, перевірки міжкодувальної узгодженості, мінімізації

алгоритмічних викривлень і забезпечення повторюваності результатів. Більш розгорнуте висвітлення цього блоку підвищило б методичну строгість використання великих мовних моделей у науковому аналізі.

Висловлені зауваження не применшують наукової та практичної цінності дисертаційної роботи. Вони окреслюють можливості подальшого поглиблення окремих положень і не впливають на загальну позитивну оцінку дослідження.

8. Загальний висновок. Дисертаційна робота Николайчука Максима Гнатовича на тему «Роль публічної дипломатії у поствоєнному економічному відновленні України» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому обґрунтовано теоретико-методичні засади та розроблено практико-орієнтовані інструменти публічної дипломатії економічного відновлення України.

За актуальністю, науковою новизною, обґрунтованістю положень, достовірністю результатів, практичним значенням, рівнем апробації та відповідністю спеціальності дисертація відповідає вимогам, що висуваються до кваліфікаційних наукових праць на здобуття ступеня доктора філософії. Одержані результати становлять вагомий внесок у розвиток міжнародних економічних відносин, економічної дипломатії, публічної дипломатії та політики повоєнного економічного відновлення України.

Отже, дисертаційна робота Николайчука Максима Гнатовича відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 292 «Міжнародні економічні відносини».

Офіційний опонент

**кандидатка економічних наук, доцентка
завідувачка кафедри загальної економічної
теорії Національного технічного університету
«Харківський політехнічний інститут»**

Наталія ВОЛОСНІКОВА

